

Independència catalana a les fronteres

La situació geogràfica de les Terres de l'Ebre ha creat un lligam sociocultural històric amb pobles del País Valencià i l'Aragó. Com hi afectaria una possible independència de Catalunya?

Terres de l'Ebre Francesc Millan

Una dotzena de quilòmetres separen Alcanar, un dels últims pobles de Catalunya, de Vinaròs, un dels primers del País Valencià. També al sud, uns deu quilòmetres aparten la localitat catalana de la Sénia, de la valenciana de Rossell. Si viatgem fins a l'oest del territori ebrenc, les distàncies són similars. Onze quilòmetres allunyen Arnes, l'últim poble català abans d'Aragó, de Cretes, ja a Terol. O, encara més a prop: Lledó, una de les primeres viles del Matarranya es troba a només set i vuit quilòmetres respectivament d'Arnes i d'Horta de Sant Joan. Entre tots aquests municipis s'hi aixeca una frontera administrativa: la que separa Catalunya del País Valencià, i Catalunya de l'Aragó. Circulant per les carreteres que els uneixen, és difícil adonar-se quan s'ha sortit d'un lloc per entrar a l'altre. En ambdós punts, un riu s'empra com una espècie de límit natural: en el cas de la frontera sud, el riu Sénia, que des de sempre ha unit els pobles que l'envolten; en el cas del límit amb l'Aragó, el riu d'Algars, que recorre part de la frontera catalana amb la comunitat veïna. A l'asfalt un cartell aixecat a banda i banda de la carretera avisa que acabem de deixar una comunitat. Al cap d'uns metres, un altre senyal ens dona la benvinguda a la nova regió. A la vora, cotxes i cotxes circulen sense parar. La majoria, degut a la inèrcia d'una pràctica habitual, ni es fixen quan passen d'un territori a l'altre.

Les Terres de l'Ebre, des de sempre terra de cruïlla amb el País Valencià i l'Aragó, són, doncs, testimoni en primeríssima persona d'aquesta realitat. Per a molts dels seus habitants, aquestes fronteres, avui, no són res més que un límit administratiu, invisible als seus ulls i irrellevant per al seu dia a dia. La proximitat dels seus pobles ha provocat que les localitats frontereres ebrencs-igual que les de la resta de Catalunya- visquen estretament relacionades amb la comunitat autònoma que voregen. El País Valencià al sud, i l'Aragó a l'oest, s'endinsen en territori català establint uns mateixos valors socioculturals a banda i banda de frontera. Ara,

Imatge d'Alcanar, en primer pla, i al fons Vinaròs.

amb una hipotètica independència de Catalunya a l'horitzó i amb els intensos esdeveniments sobre el procés de les últimes setmanes, sorgeixen certs dubtes envers l'esdevenir d'aquest lligam. La pregunta és clara: fins a quin punt la definitiva emancipació catalana de l'Estat espanyol podria condicionar la relació entre uns pobles que, a banda i banda de frontera, comparteixen un dia a dia molt proper?

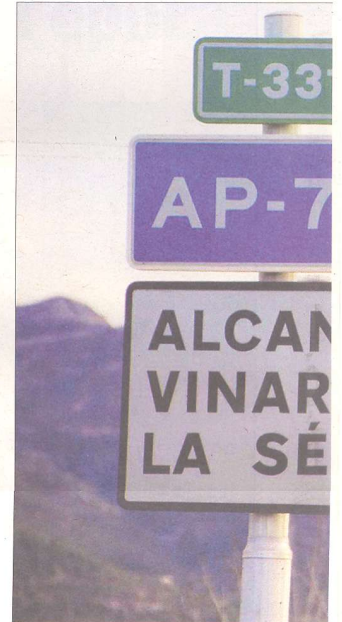
RELACIONS HISTÒRIQUES Caminant per Alcanar i Vinaròs -els dos pobles que usarem per a plasmar la relació a la frontera sud entre Catalunya i València- no és difícil trobar habitants d'una localitat a l'altra. La relació entre aquests dos municipis, de la mateixa manera que entre ambdues zones, és històrica i intensa. Òbviament, la proximitat hi té molt a veure, però la tradició hi ha anat forjant una mateixa manera de fer, una cultura totalment relacionada i una activitat social i econòmica que, molt sovint, s'agafen de la mà. Aquestes relacions han esdevingut, amb el temps, emocionals. No és d'estranyar doncs, que moltes parelles i matrimonis estiguen formades per un membre de cada localitat: un d'Alcanar, de la Sénia o de Sant Carles de la Ràpita, i l'altre de Vinaròs, Benicarló o Rossell. Aquest és el cas de Raül, nascut a Alcanar però que des de fa gairebé vint anys viu a Vinaròs amb la seua parella. Raül es considera de Vinaròs perquè "és on visc i on tinc

part dels amics i de la família". Això no obstant, no oblidem les seues arrels i té molt clar que casa seua és Alcanar. Si li pregunten si se sent foraster vivint a Vinaròs, ho nega rotundament. Això sí, entre riures, el Raül confessa que no sap si aguantaria estar més de dos dies sense visitar Alcanar. A Enric Pla, alcalde de Vinaròs, no li estranyava que habitants d'Alcanar se senten com a casa quan van al municipi valencià. "Factors culturals pesen més que qualsevol tipus de distribució administrativa o política. La cohesió social és molt forta", explicava. Per la seua banda, l'alcalde d'Alcanar, Alfons Montserrat, té clar que part d'aquesta cohesió social és deguda a la divisió eclesiàstica del segle IV, que va encabar en el Bisbat de Tortosa el sud de Catalunya i el nord del País Valencià. "Encara ara perdura aquella divisió episcopal que va crear uns mateixos valors i costums que la divisió administrativa no ha trencat". Aquest sentiment de veïnatge, i fins i tot germanor, es veu plasmat en alguns exemples: si a Vinaròs molta gent del sud de les Terres de l'Ebre hi va a comprar, a passar hores d'oci, a treballar i fins i tot a jugar a futbol -alguns equips valencians de futbol base comparteixen lliga amb els catalans-; al poble de Castelló és molt comú que els estudiants, un cop acabat l'institut, tinguen més presents les universitats de Tortosa, Tarragona o Barcelona que les de València.

La relació de contacte constant es

viu també als pobles de l'oest de l'Ebre. És freqüent entre els habitants d'Horta de Sant Joan o d'Arnes, on moltes persones es dediquen a l'agricultura, tenir camps de conreu en terme aragonès. O treballar a l'altra banda de riu. També passa a la inversa. Per aquest motiu, les anades i vingudes entre Catalunya i Aragó en un mateix dia poden ser notables. Com al sud, la cultura i la llengua també uneixen. Arenys de Lledó, Lledó o Vall-de-roures són tres municipis de la Franja de Ponent on es parla i s'ensenya el català. També van formar part durant anys de la divisió episcopal del Bisbat de Tortosa. Pepa Nogués, professora de català de l'Institut Vall-de-Roures, i que darrerament participava en el programa d'El Mirador de Canal Terres de l'Ebre, explicava la naturalitat que envolta aquesta relació. "Quan jo vaig des de Vall-de-Roures a Arnes no dic 'vaig a Catalunya. Vaig a Arnes, amb total normalitat'. El mateix Xavier Pallarès, durant molts anys delegat del Govern a les Terres de l'Ebre i alcalde d'Arnes, parlava també d'aquesta quotidianitat comuna. "Sempre hem tingut una relació bona i correcta amb els pobles de l'Aragó, com a bons pobles veïns".

INDEPENDÈNCIA A L'HORIZZÓ Ja fa dos anys a diversos líders polítics i socials d'aquesta zona de cruïlla se'ls va plantejar la pregunta de com una independència catalana afectaria les relacions entre els pobles limi-

trofs. La resposta més freqüent era clara: no faria desaparèixer la cohesió social que ha existit i existeix entre ambdós territoris. Alfons Montserrat, alcalde de municipi canareu i ferm defensor de la sobirania catalana, no ho dubtava. "La independència és una oportunitat molt gran per fer de Catalunya un territori millor i també podria beneficiar els territoris de la vora. No crec que fes desaparèixer la germanor que hi ha entre el nord de València i el sud de Catalunya". És cert, però, que ara la proclamació d'una república independent catalana es mira amb més recel des de fora de Catalunya que fa dos anys. Potser perquè l'opció ha agafat més força. David és un vinarosenc que estudia a Barcelona. Afirmar que ell no està a favor de la independència catalana. "Estic en